



ČUVARI

STABILNOSTI

Regulacija nakon krize

• Da bi se crnogorska ekonomija ponovo našla na putanji rasta, potrebno je pojačati segment finansiranja malog i srednjeg biznisa i time omogućiti novo zapošljavanje i doprinosti tražnji. Takođe, potrebno je dodatno jačati bankarski sistem, gdje ključnu ulogu igra Centralna banka

Globalna ekonomska kriza je ukazala na slabosti tzv. mikroprudencijalnog nadzora tako da se javila potreba za sveobuhvatnom reformom postojećeg nacionalnog i međunarodnog sistema regulacije i nadzora. U tom smislu, postignut je konsenzus između svih relevantnih finansijskih institucija, kako na nivou Evropske unije, tako i u SAD, o jedinstvenom pristupu u dizajniranju regulacije sistemskog rizika.

Ključna inicijativa za reformu postojećeg regulatornog okvira potekla je od Grupe 20, koja podržana od strane MMF-a, EU, ECB i FED-a, snažan akcenat stavlja na sistemski rizik. Nakon kolapsa „Lehman Brothers-a“, zemlje G20 su vrlo brzo identifikovale ključne oblasti reforme i sačinile konkretne preporuke Bazeljskom komitetu za bankarsku superviziju i Odboru za finansijsku stabilnost. Neke od preporuka konkretizovane su kroz sljedeće oblasti: jačanje prudencijalnog nadzora u upravljanju kapitalom, likvidnošću i rizicima, povećanje transparentnosti u smislu objelodanjivanja rizika od strane tržišnih učesnika, unapređenje međunarodnih regulatornih standarda, promjene u ulozi i korišćenju kreditnih rejtinga gdje rejting agencije imaju obavezu da konstantno preispituju i unapređuju modele za procjenu kvaliteta osnovnih podataka, kako bi ocjene bile pouzdane i relevantne.

Kao što navedene preporuke sugerišu, novi koncept finansijske supervizije zahtijeva primjenu široke lepeze instrumenata neophodnih za postizanje i održavanje finansijske stabilnosti. Unapređenje i razvoj novog regulatornog okvira podrazumijeva unapređenje postojeće regulative usklađivanjem sa izmijenjenim, međusobno prihvaćenim standardima. Upravljanje finansijskim rizicima podrazumijeva sistemski i logičan pristup i bazirano je na čitavoj armaturi standarda. Samo neki od njih su: Bazel II i predstojeći Bazel III za bankarski sistem; tzv. Solvency II za osiguravajuće kompanije koji predstavlja novi revidirani set standarda, a dizajniran je tako da obe-

zbijedi kvantitativniji i kvalitativniji fokus za minimalnim kapitalnim zahtjevima, supervizijom i upravljanjem rizicima; ISO 31000/31010 za upravljanje rizicima u preduzećima i slično.

Neki od nedostataka standarda za bankarski sistem su već pretrpjeli reformu i konkretizovani su kroz novi set standarda tzv. Bazel III koji će pomoći u stvaranju sigurnije bankarske industrije i zaštiti međunarodne ekonomije od budućih fi-



Piše: Aleksandra Nikčević

nansijskih kriza. Dvije godine nakon kolapsa „Lehman Brothers-a“, Bazeljski komitet za superviziju banaka je izdao nove smjernice (Bazel III), sa ciljem: unapređenja sposobnosti bankarskog sektora da apsorbuje šokove koji proizilaze iz finansijskih i bankarskih pritisaka, unapređenja upravljanja rizicima i uopšte upravljanja u bankama, kao i povećanja transparentnosti njihovog poslovanja. Osim povećanog kvaliteta i nivoa kapitala koji će banke držati u rezervi, kao i supervizorskog okvira koji podrazumijeva ocjenu kreditnog, tržišnog i operativnog rizika, upravljanje rizikom likvidnosti je ključni element nove regulacije i biće uključen kao dodatna komponenta sa specifičnim rezervama likvidnosti.

Potpuna primjena novog seta standarda očekuje se do 2019. godine, ostavljajući dovoljno prostora za prilagođavanje, kako se ne bi ugrozio proces tekućeg oporavka.

Veliki domet na evropskom nivou je osnivanje Evropskog odbora za sistemski rizik krajem 2010. godine, osnovanog sa ciljem supervizije cijelog finansijskog sistema unutar EU. Od januara 2011. godine, makroprudencioni nadzor na novou EU je znatno ojačan kroz osnivanje Institucije evropskih supervizora sa ciljem koordinacije u superviziji finansijskih institucija u Evropi.

Da bi se crnogorska ekonomija ponovo našla na putanji rasta potrebno je pojačati segment finansiranja malog i srednjeg biznisa (profitabilne projekte), time omogućiti novo zapošljavanje i doprinosti tražnji. Takođe, potrebno je dodatno jačati bankarski sistem, gdje ključnu ulogu igra Centralna banka Crne Gore. Sva aktuelna dešavanja na svjetskim tržištima pokazala su koliki značaj ima adekvatno uspostavljena supervizija bankarskog sistema. U tom smislu, regulacija u postkriznom periodu podrazumijeva poboljšanje postojećeg regulatornog okvira, usklađivanje propisa sa novim i izmijenjenim međunarodnim standardima, naročito u dijelu adekvatnosti kapitala. Centralna banka Crne Gore je donijela novu Odluku o adekvatnosti kapitala, jedan od ključnih regulatornih akata kojima se uređuje poslovanje banaka. Na taj način je implementirala u cjelosti sve standarde bazelskih principa, te napravila veliki iskorak u dijelu harmonizacije zakonodavnog okvira iz ove oblasti sa evropskim zakonodavnim okvirom. Osim navedenog, velika pažnja se mora posvetiti daljem unapređivanju vještina zaposlenih u procesu supervizije banaka kako bi se na adekvatan način odgovorilo različitim izazovima koji se i koji će se pojavljivati u procesu revidiranja i usvajanja svih navedenih standarda.

Autorka je šefica Odjeljenja za monetarna istraživanja i statistiku Centralne banke Crne Gore